

Tidiga insatser för ökad skolnärvaro

Sammanställning av kartläggningsfasen

Detta projekt medfinansieras av

Projektledare

Britt-Marie Freij
Tfn 070-082 53 58
britt-marie.freij@boras.se

Projektledare

Marie Nilsson
Tfn 033-35 37 57
marie2.nilsson@boras.se

Kommunikatör

Frida Johansson
Tfn 033-616 26 89
frida.susanna.johansson@vregion.se

Sammanställning av kartläggningsfasen

Projektet är uppdelat i olika faser. Den inledande fasen benämns kartläggningsfasen. Den startade den 1 augusti 2015 och pågick till den 31 mars 2016. I denna rapport sammanställs fasen utifrån de olika delar som projektledningen främst arbetat med och för.

Fas	Start	Avslut
Kartläggningsfas	1 augusti 2015	31 mars 2016
Pilotfas	1 april 2016	31 oktober 2017
Implementeringsfas	1 november 2017	31 januari 2018

Finansiering, organisation och ingående verksamheter

Västra Götalandsregionen beviljade projektet sociala investeringsmedel som delfinansiering.¹ Det innebär att regionen står för hälften av kostnaderna medan ingående verksamheter förväntas bidra lika mycket genom sina arbetsinsatser, direktfinansiering. Sociala investeringsmedel tilldelas, i Västra Götalandsregionen, projekt som anses vara ekonomiskt gynnsamma ur ett långsiktigt perspektiv. Genom att satsa resurser i ett tidigt skede förväntas än mer kostnadskrävande insatser förhindras i framtiden.

I detta projekt förväntas de tidiga insatserna för att öka skolnärvaron öka elevernas möjligheter att klara grundskolan. Att få behörighet till gymnasieskolans program är en av barns viktigaste skyddsfaktorer. Därmed minskar risken att hamna i utanförskap som leder till mänskligt lidande och innebär en resursmässig belastning för samhället.

Arbetet bedrivs inom ramen för Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.² Det är en organisation som arbetar för samverkan över myndighets- och kommungränserna i närområdet. Under kartläggnings- och pilotfasen utgår arbetet ifrån Borås Stad. Under pilotfasen kommer kontakter att knytas med övriga kommuner inom Närvårdssamverkan Södra Älvsborgs upptagningsområde, det vill säga; Bollebygd, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Därefter, i implementeringsfasen, planeras projektets interventioner att spridas till kommunerna och övriga grundskolor i Borås Stad.

De verksamheter som ingår i projektet är skolan³ och socialtjänstens individ- och familjeomsorg⁴ i Borås Stad och barn- och ungdomspsykiatriska kliniken vid Södra Älvsborgs sjukhus⁵.

Projektledning, verksamhetsrepresentanter och skolor

I den inledande delen av kartläggningsfasen fastställdes *projektledning*, *verksamhetsrepresentanter*, *projektskolor* och *kontrollskolor*.

¹ [Västra Götalandsregionens sociala investeringsmedel](#)

² [Närvårdssamverkan Södra Älvsborg](#)

³ [Skolan i Borås Stad](#)

⁴ [Socialtjänstens individ- och familjeomsorg i Borås Stad](#)

⁵ [Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken vid Södra Älvsborgs sjukhus](#)

Projektledning

Projektledningen består av tre personer som rekryterades under kartläggningsfasens första halvår;

- Marie Nilsson, halvtid projektledare från och med den 1 augusti 2015. Grundanställd som socionom och utvecklingsledare inom kommungemensam förskola och skola i Borås Stad.
- Britt-Marie Freij, halvtid projektledare från och med den 1 september 2015. Grundanställd som kurator vid barn- och ungdomspsykiatriska kliniken (BUP) vid Södra Älvsborgs sjukhus.
- Frida Johansson, halvtid projektledningskommunikatör från och med den 20 februari 2016. Grundanställd som kommunikator vid Södra Älvsborgs sjukhus. Arbetade som timanställd i projektet under hösten 2015.

Verksamhetsrepresentanter

Vid projektets start utsågs representanter från verksamheterna som ingår i projektet. De närvarar vid projektmöten varannan vecka. Representanterna agerar bollplank för projektledningen och som en förlängd arm gentemot de olika verksamheterna.

- Kay Eriksson, verksamhetsföreträdare för barn- och ungdomspsykiatriska kliniken vid Södra Älvsborgs sjukhus med särskilt uppdrag inom Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.
- Lena Johansson, verksamhetsföreträdare för skolan i Borås Stad.
- Kåre Öhrstig, verksamhetsföreträdare för socialtjänsten i Borås Stad.

Projektskolor

De skolor som arbetar aktivt med projektet och enligt de framtagna rutinerna är nedanstående skolor. De valda skolorna har minst tvåparallelliga klasser i de lägre årskurser, representerar Borås Stads tre stadsdelar och befinner sig i olika socioekonomiska delar av samhället. De sex projektskolorna är;

- Fjärdingskolan
- Trandaredskolan
- Asklandaskolan
- Sjöboskolan
- Viskaförsskolan
- Hestra Midgårdskolan

Kontrollskolor

Syftet med kontrollskolorna är att mäta frånvaron utan att projektets framtagna rutiner implementeras. På så vis finns möjlighet att jämföra och utvärdera om arbetet inom projektet är effektivt för att öka skolnärvaron. De tre kontrollskolorna är;

- Daltorpsskolan
- Engelbrektskolan
- Myråsskolan

Följeforskning och utvärdering

I samband med projektets start slöts ett avtal med FoU Sjuhärad Vålfärd vid Högskolan i Borås.⁶ Två forskare ska följeforska och utvärdera projektet. Forskarna har deltagit i diskussioner om utformningen av projektets upplägg med metoder för insatser och undersökningar. Forskarna genomför kvalitativa undersökningar som intervjuer och kvantitativ analys av frånvarostatistik från studiens skolor. Dessutom studerar forskarna i projektets slutfas hur ingående parter uppfattar att samarbetet har förändrats under projekttiden. Deras namn och titlar är;

- Margareta Lundberg Rodin, tf. verksamhetschef.
- Göran Jutengren, vetenskaplig ledare.

Etikprövning

För att forskarna ska kunna följa projektet och sprida resultatet arbetade projektledningen tillsammans med forskarna fram en etikansökan. Den lämnades in till Etikprövningsnämnden i Göteborg i december 2015 och behandlades vid sammanträdet i januari 2016.⁷ Etikansökan kompletterades vid två tillfällen och blev godkänd med krav på viss komplettering den 14 mars 2016.

Att etikansökan inte blev godkänd enligt plan var en del i att projektets pilotfas och arbetet ute på skolorna och i verksamheterna inte kunde starta som beräknat i januari 2016. Därför förlängdes kartläggningsfasen till den 31 mars 2016.

Utgångspunkt, syfte och mål

Projektets *utgångspunkt* är att hög frånvaro i lågstadiet leder till ännu högre frånvaro i mellanstadiet och högstadiet vilket gör det svårare att klara av grundskolan. *Syftet* med arbetet i projektet är att skapa förutsättningar att tidigt uppmärksamma oroande frånvaro och tidigt kunna sätta in insatser (genom samverkan när behov av det finns) för att öka närvaron. Utifrån det är det *långsiktiga målet* att öka andelen elever som går ur grundskolan med behörighet till gymnasieskolans program.

Intervjuer med personal

I projektets inledande skede intervjuade projektledarna medarbetare från skola och socialtjänst i Borås Stad och från barn- och ungdomspsykiatriska kliniken vid Södra Älvsborgs sjukhus. Syftet var att skapa förståelse för hur projektets ingående organisationer uppfattar och hanterar skolfrånvaro. De olika organisationernas upplevelser och erfarenheter av samverkan över organisationsgränserna undersöktes också.

Projektledarna intervjuade medarbetare från de sex projektskolorna. Totalt sett 44 olika

---

⁶ [FoU Sjuhärad Vålfärd vid Högskolan i Borås](#)

⁷ [Etikprövningsnämnden i Göteborg](#)

respondenter som är rektorer, skolpsykologer, skolsköterskor skolkuratorer, specialpedagoger och pedagoger. De områden som berördes var:

- Erfarenheter av orsaker och förklaringar till skolfrånvaro
- Erfarenheter av insatser för att öka skolnärvaro
- Skolans rutiner för skolfrånvaro
- Erfarenheter av samverkan med vårdnadshavare
- Erfarenheter av samverkan med andra organisationer

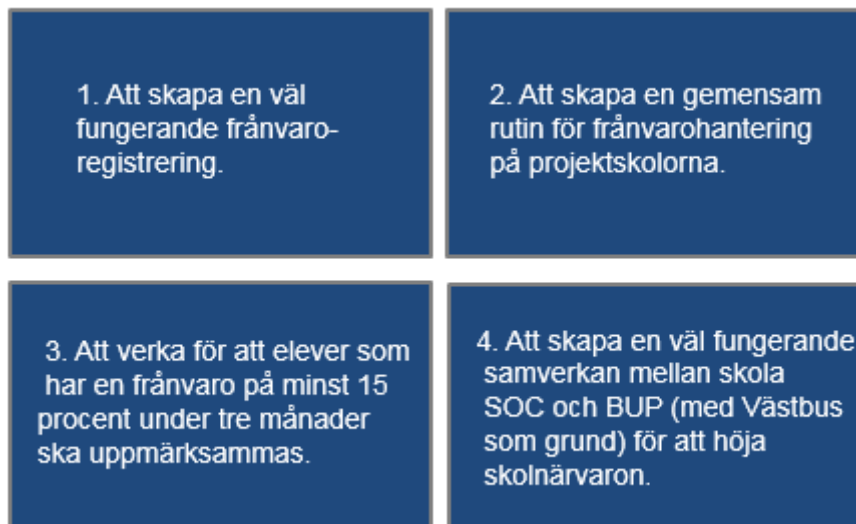
Projektledarna intervjuade även medarbetare från barn- och ungdomspsykiatriska kliniken och från socialtjänsten. Totalt tio respondenter med professionerna sjuksköterska, psykolog och socionom. De områden som berördes:

- Erfarenheter av orsaker och förklaringar till skolfrånvaro
- Erfarenheter av insatser för att öka skolnärvaro
- Erfarenheter av samverkan med vårdnadshavare
- Erfarenheter av samverkan med andra organisationer

Erfarenheterna och synpunkterna från intervjuerna blev en del av utgångspunkten för de fyra huvudsakliga delarna i projektet. Resultatet kommer att sammanställas och redovisas i ett senare skede.

Projektets fyra delar

I linje med projektets syfte kategoriseras arbetet utifrån fyra huvudsakliga delar:

I kartläggningsfasen har arbetet främst fokuserat på den första och andra delen där såväl projektledning som ingående verksamheter arbetat aktivt. Projektledningen har också arbetat med att skapa förutsättningar för del tre och fyra som blir aktuella för verksamheterna under pilotfasen.

1. Att skapa en väl fungerande digital frånvaroregistrering

Den första delen i projektet var att skapa en väl fungerande digital frånvaroregistrering i

programmet Dexter. Detta är grundläggande för att kunna mäta frånvaron på såväl projekt- som kontrollskolor.

Att skolorna ska registrera frånvaron i programmet Dexter från och med hösten 2015 är ett beslut som fattats på lokal samverkansgrupp (LSG) för kommungemensam förskola och skola i Borås Stad den 26 september 2014. Införandet har därmed inte med detta projekt att göra. Trots beslutet visade det sig att merparten av projekt- och kontrollskolor saknade fungerade frånvaroregistrering i Dexter.

Projektledarna har, tillsammans med systemansvarig för skolans program, därför arbetat med att stötta skolorna att komma igång fullt ut. En särskild svårighet för skolorna har varit att få scheman och förändringar i olika elevgrupper att synka med frånvaroregistreringsprogrammet. Arbetet gick långsamt och var inte helt färdigt vid kartläggningsfasen slut. Det resulterade i att den första mätningen av frånvaron för årets tre första månader, som gjordes i övergångsperioden mellan kartläggnings- och pilotfas i slutet på mars inte var helt tillförlitlig.

I samverkan med systemansvarig personal reviderades befintliga rutiner och guider kring hur man som pedagog registrerar vid lektionstillfällena fram. Dokumenten namnges som;

- Rutin vid registrering av frånvaro i Dexter
- Guide till frånvaroregistrering i Dexter via app
- Guide till frånvaroregistrering i Dexter via dator

Målet med att alla pedagoger i årskurs 1-3 på projekt- och kontrollskolorna skulle registrera och kvittera minst 95 procent av alla lektioner var inte uppnått vid kartläggningsfasens slut.

2. Att skapa en gemensam rutin för frånvarohantering på projektskolorna

Den gemensamma rutinen som tagits fram för frånvarohantering berör pedagogernas, elevhälsopersonalens och rektorernas roller och ansvarsområden. Syftet är att samtliga projektskolor ska arbeta på ett likvärdigt och strukturerat sätt. De dokument som är framtagna för detta är;

- Rutin vid elevfrånvaro
- Klasslärares dokumentation vid samtal med hemmet
- Intervjuguide vårdnadshavare och elev
- Dokumentation utifrån intervju med vårdnadshavare
- Dokumentation utifrån intervju med elev

Utöver det finns också informations- och samtyckesformulär för utlämning av information till projektledare och forskare.

Rutinerna och dokumenten har arbetats fram av projektledningen och av olika sammansatta arbetsgrupper med representanter från samtliga olika professioner inom skolans elevhälsa, pedagoger från de lägre årskurserna och representanter från både socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri.

Arbetet med att ta fram rutinerna visade sig vara mycket tidskrävande. Eftersom rutinerna ska vara giltiga på sex olika typer av skolor krävdes många hänsynstaganden och stor

eftertänksamhet. Samtidigt som rutinerna ska vara omfattande och detaljerade var målet att skapa något som är verkligt genomförbart i verksamheterna i pilotfasen.

Förslaget till rutinerna förankrades och godkändes hos projektskolornas rektorer vid kartläggningens slut. Det är viktigt eftersom rektorerna enligt lag beslutar om sin enhets inre organisation.⁸

3. Att verka för att elever som har en frånvaro på minst 15 procent på tre månader uppmärksammas

Utifrån en väl fungerande frånvaroregistrering i Dexter möjliggörs att se vilka som har en frånvaro på minst 15 procent på tre månader. Dessa ska skolan, i enlighet med projektets framtagna rutiner, arbeta vidare med i syfte att ta reda på de bakomliggande orsakerna till frånvaron. Detta arbete påbörjades inte inom kartläggningsfasen eftersom den första tre månader långa mätperioden avslutades i samband med övergången till pilotfasen.

Alla elever som har en frånvaro på minst 15 procent under tre månader ingår dels i projektet och dels i forskningsstudien. För att på ett oidentifierat sätt kunna undersöka hur skolorna hanterar frånvaron ska projektledarna koda samtliga elever som ”faller ut” statistiskt. Detta arbete är i enlighet med den godkända etikansökan och har förberetts av projektledarna under kartläggningsfasen.

4. Att skapa en väl fungerande samverkan mellan skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri (med Västbus som grund)

Även om samverkansmöten inte genomförts under kartläggningsfasen har denna del förberetts. Projektledarna och verksamhetsrepresentanterna för socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri har träffat och samtalat med verksamheterna kring projektet. Bland annat har det diskuterats och bestämts vad och hur de kan delta och arbeta i samband med Västbusmöten för de elever som ingår i projektet. Under projekttiden kommer representant från barn- och ungdomspsykiatri att delta vid Västbusmöten som skolan har kallat till även i de fall barnet inte är känt hos dem, vilket inte tillhör den vanliga rutinen.

Även primärvården erbjöds att delta i projektet, inom samma ramar som barn- och ungdomspsykiatri åtog sig, men tackade nej till det. På grund av den personalsituation som råder menade representanterna för primärvården att de inte kan ta på sig att komma på ett Västbusmöte där barnet inte sedan tidigare är känt hos dem.

Hur tillvägagångssättet ska se ut när ett behov av insatser där samverkan krävs beskrivs i rutinen för elevfrånvaro. Utöver den har projektledningen, tillsammans arbetsgrupperna med verksamhetsrepresentanter, tagit fram dokument som mer specifikt stöttar personalen i de olika ingående verksamheterna att genomföra ett Västbusmöte. Syftet är att mötet ska upplevas som meningsfullt och vara inriktat på att öka barnets skolnärvaro. Dokumenten för detta namnges som;

- Rektors uppgifter i samband med Västbusmöte
- Inför Västbusmötet i projektet ”Tidiga insatser för ökad skolnärvaro” – BUP

---

⁸ [Skollagen 2 Kap 10 §](#)

- Inför Västbusmötet i projektet ”Tidiga insatser för ökad skolnärvaro” – SOC
- Mötesstruktur för Västbusmöten
- Västbus – stöd vid användning av whiteboard
- Västbus – mall för samordnad individuell plan

Möten

För att underhålla relationerna och verka för samverkan inom olika områden inom projektet har det under kartläggningsfasen varit vissa återkommande möten. Förutom dessa har möten anordnats vid behov, till exempel med enskilda rektorer och elevhälsoteam som uttryckt ett behov av det.

Projektgruppsmöten

Varannan vecka ses projektgruppen. Den består av projektledningen och de tre verksamhetsrepresentanterna. Mötet möjliggör att uppdatera representanterna om hur projektets arbete ligger till och ta stöd och hjälp av de olika deltagarna i olika frågor.

Avstämningar med forskarna

Under kartläggningsfasen har projektledningen träffat forskarna vid sex tillfällen. Under mötena har etikansökan skrivits och diskuterats. Utöver det har även projektets upplägg diskuterats och vilka forskningsinsatser som behövs i projektets olika faser. Omvärldsbevakning av aktuell forskning inom fältet har också gjorts.

Möten med rektorer

Under februari månad träffade projektledarna samtliga rektorerna från projektskolorna enskilt för att följa upp hur arbetet med projektet fortgått på skolan under hösten. Vid dessa möten uppmärksammades ett behov av att ha ett gemensamt rektorsnätverk för samtliga sex rektorer. Det första av de framtida regelbundet planerade mötena genomfördes i mars 2015. Syftet är att rektorerna ska vara aktiva i projektet och få ett forum att utbyta tankar, funderingar och erfarenheter kopplat till arbetet med skolfrånvaron, insatser och samverkan.

Konsultation

Under kartläggningsfasen genomfördes ett konsultationstillfälle där elevhälsans personal erbjöds att få träffa två psykologer från barn- och ungdomspsykiatri. Vid tillfällena diskuterades det operativa arbetet inom projektet.

Kommunikationsinsatser

Presentation av projektet

Projektledningen har i olika sammanhang presenterat projektet och dess arbete för olika grupper. Syftet är att de ska ha kännedom om arbetet som pågår och att de ska uppleva ett intresse för projektet och dess resultat. Det bidrar till att projektet fortsatt stöttas av de olika ingående verksamheterna på styrande nivå. Att träffa de olika grupperna är även i relationsbyggande syfte inför framtida implementeringsfas. De projektledningen har träffat under kartläggningsfasen är;

- Områdeschefer för förskola- och skola i Borås Stad
- Skolutskottet i Borås Stad

- Delregionalt politiskt samrådsorgan
- Styrgruppen för Närvårdssamverkan Södra Älvsborg

Webbsida och nyhetsbrev

Projektet driver en egen webbsida på Närvårdssamverkan Södra Älvsborgs webbplats.⁹ Där beskrivs projektet och det finns möjlighet att ladda ner den senaste projektplanen.

För sidan finns också ett nyhetsflöde där projektledningen varannan torsdag delger intressanta inlägg, artiklar, filmer och nyheter som går att knyta till projektet. Syftet med sidan är att skapa en kanal där projektledningen kan dela budskap med olika intressentgrupper.

Intern information

Projektet har en egen sida på Borås Stads intranät och omnämns på barn- och ungdomspsykiatriska klinikens intranätssida om projekt. På så vis finns en plats där medarbetare i organisationerna internt kan nå generell information om projektet.

Rutiner och mer ingående information om projektet når de medarbetare som har en särskilt aktiv roll via slutna mappar och system. Dit måste projektledningen tilldela behörighet för att man ska kunna få tillgång till dem.

Publicitet

Projektet uppmärksammades i sitt inledande skede av Borås Tidning. Artikeln handlade om projektets start och arbetet för att minska frånvaron i de lägre årskurserna inom kommunen.

Information till vårdnadshavare

Informationsbrev om projektet har skickats ut till alla vårdnadshavare på projektskolorna. Där framgår att projektarbetet kommer att inledas på skolorna och att följeforskning kommer att ske. Breven är översatta till fyra olika språk; arabiska, dari, engelska och somaliska.

Utbildning och erfarenhetsutbyte

Projektledarna var under kartläggningsfasen på två olika kostnadsfria föreläsningar. De anordnades av Lärarförbundet respektive Magelungen och handlade om hur man kan tänka och arbeta kring frånvaroproblematik och så kallade ”hemmasittare”.

I kartläggningsfasens slutskede var projektledningen på en konferens i Västerås. Den behandlade ur flera olika perspektiv arbetet med frånvarohantering och ”hemmasittare”. Det fanns också möjlighet till mingel med andra konferensdeltagande. På så vis utbyttes erfarenheter kring arbete med frånvaro. Projektet upplevdes av andra konferensdeltagare som spännande och unikt utifrån att det riktar sig gentemot elever i de lägre årskurserna.

Projektledarna bjöd vid ett tillfälle in representanter från fem andra aktiva projektgrupper som verkar i Borås till ett möte. Där utbyttes information om de olika projekten.

En av forskarna anordnade även två utbildningstillfällen med elevhälsopersonalen från projektskolorna. Ämnet som berördes var hur man kan genomföra intervjuer med barn. Där

⁹ [Tidiga insatser för ökad skolnärvaro på Närvårdssamverkan Södra Älvsborgs webbplats](#)

diskuterades och utbyttes erfarenhet kring hur man bäst utformar arbetet.

Ekonomi

Projektets direktfinansiering ligger inte i fas med de sociala investeringsmedlen från Västra Götalandsregionen efter de inledande åtta månaderna. Detta beror på att kartläggningsfasen förlängdes med tre månader eftersom etikansökan inte godkändes som planerat. Dessutom bidrog svårigheterna med Dexter till att verksamheternas arbete inte tog fart som planerat.